

Pääkirjoitus

Minna Santaoja^a & Ossi Ollinaho^b

Kotimaisen tiedelehden tekemisen kestämättömät reunaehdot – vai sittenkin: omaehtoista toisin tekemistä?

Käsissäsi oleva Alue ja Ympäristön numero 1/2024 on taas huikean monipuolinen lukupaketti, jota on ollut ilo olla toimittamassa pitkin kevättä – olkaapa hyvät! Lehteen tarjotaan tasokkaita ja kiinnostavia käsikirjoituksia tasaiseen tahtiin ja etenkin vuoden ykkösnumero paisuu helposti paksuksi, kakkosnumeron ollessa teemanumero. Artikkelien aiheet ja erilaiset lähestymistavat kuvaavat aluetieteen ja yhteiskuntatieteellisen ympäristötutkimuksen monipuolisuutta ja relevanssia kestävyysmurroksen edistämisessä. Virve Repo tarkastelee artikkelissaan paikassa ikääntymisen affektiivisuutta lähiössä, tapauskohtenaan ongelmalähiön maineesta kärsinyt Varissuo Turussa. Tutkimuksesta piirtyy moniäänisempi kuva lähiöelämästä, mikä väestön ikääntyessä on arvokasta tietoa muun muassa lähiöpalveluiden suunnittelulle. Jukka Mikkonen on tutkinut, millä tavoin kansallispuistoissa retkeilyyn liitetään esteettisiä kokemuksia sanomalehtikirjoituksissa. Puhetavat eroavat kansallispuistojen välillä, mutta analyysistä käy ilmi esteettisen kokemuksen kokonaisvaltaisuus, johon sisältyy niin luonnon- ja kultuurihistoriallinen ymmärrys kuin hyvinvointiin liittyvät arvot.

Kolme numeron artikkeleista tarkastelee eri tavoin ihmisen ja muunlaisten suhteita. Ville Malila tarkastelee artikkelissaan, millä tavoin koiria kasviraivonnalla ruokkivat oikeuttavat vallitsevia koiria- ja ruokakäsityksiä kyseenalaistavia valintojaan. Hän tunnistaa kolme monilajisen elämäntyyli-politiikan diskurssia, jotka painottavat eri tavoin koiran ja koiranruoan yhteiskunnallisuutta. Mahdollisten koirakäsitysten muutosten tarkastelu ympäristökatastrofeihin mukautuvissa yhteiskunnissa on merkittävää, sillä lemmikkienpidon lisääntyttä voimakkaasti myös sen ympäristö- ja eläinvaikutukset ovat huomattavia. Timo Haapasalo tarkastelee artikkelissaan kalastuksen, erityisesti uhanalaisen taimenen kalastuksen sääntelyn kehittämistä kestäväan suuntaan. Hän analysoi, miten tutkimustietoon nojaavat kalastuskäytäntöihin liittyvät säännökset on jalkautettu kalastajille ja miten säännökset otetaan vastaan. Birgitta Vinkka, Jarno Valkonen, Mikko Jokinen, Juha Hiedanpää ja Ilpo Kojola tarkastelevat artikkelissaan, millä tavoin karhujen ravintohoukuttelu valokuvausta varten vaikuttaa poronhoidon käytäntöihin. Tutkijat kehittävät

^a Alue ja Ympäristö -lehden päätoimittaja & Arktinen keskus, Lapin yliopisto, minna.santaoja@ulapland.fi

^b Alue ja Ympäristö -lehden päätoimittaja & Globaali kehitystutkimus, Helsingin yliopisto, ossi.ollinaho@helsinki.fi

monilajisen poronlaitumen käsitettä luontokulttuurisen dynamiikan tarkastelemiseksi post-humanistista ja yhteiskuntatieteellisen ympäristötutkimuksen käsitteistöä yhdistäen.

Artikkeleiden lisäksi numerossa ilmestyy ison tutkijajoukon vertaisarvioitu katsaus ekologisen kompensaaation sääntelystä Suomessa. Tuoreeltaan sääntelyn vahvuuksia ja heikkouksia erittelevästä ja parannuskohteita ehdottavasta katsauksesta tuli lehden kevään luetuin juttu heti sen ennakkojulkaisun jälkeen. Toivottavasti katsaus osaltaan vaikuttaa lainsäädännön kehitykseen ja ekologisen kompensaaation toteuttamiseen Suomessa. Tässä numerossa ilmestyy myös kolme ajankohtaista kirja-arviota, Valtteri Aaltosen luento vastuullisuudesta kauppatieteiden koulutuksessa sekä Marika Kettusen epifyytti Virpi Suutarin dokumenttielokuvasta *Havumetsän lapset*. Kettunen keskustelee elokuvan kautta ympäristöaktiivismin moninaisuudesta ja tilallisuudesta sekä siihen liittyvistä tunteista ja pohtii nuoruutta ympäristökriisin ajassa. Numeron lopusta löytyy kirjoituskutsu Alue ja Ympäristön ensi vuoden teemanumeroon ”Pohjoinen H₂O antroposeenin aikakaudella”. Olemme erityisen innoissamme teemanumerosta, sillä siihen kutsutaan perinteisten akateemisten kirjoitusten lisäksi myös kokeilevia ja luovia esitystapoja, kuten runoja tai kollaaseja. Teemanumeron 2/24 ”Toimeentulo monimuotoisella maaseudulla” toimittaminen on vierailevalla toimittajajoukolla tätä kirjoittaessa hyvässä vauhdissa ja loppuvuonna ilmestyvästä lehdestä on tulossa siitäkkin valtavan kiinnostava ja monipuolinen kokonaisuus.

Lehteä kehitetään innolla mutta vähillä resursseilla

Tämän numeron ilmestyessä meille tulee täyteen vuosi Alue ja Ympäristön päätoimittajina. Tieteellisen lehden toimittamisen vaatima työmäärä konkretisoituu vasta käytännön tekemisessä. Tieteellinen julkaiseminen on tutkijalle merkittävin meritoitumisen väylä ja yliopistoille keskeinen ulkoisen tulosoajauksen kriteeri (mm. Ilva & Lilja 2014; Kopra 2015), mutta tutkijana käsikirjoitusta lehteen lähettäessä harvoin tulee miettiä, millä resursseilla tiedejulkaisuja tehdään. Avaamme aihetta seuraavassa Alue ja Ympäristön osalta ja pohdimme kotimaisen tieteellisen julkaisutoiminnan reunaehtoja laajemminkin.

Kehityskaaremme on ehtinyt vaiheeseen, jossa monet rakenteelliset ongelmat ovat tulleet ilmiselviksi ja ärsyttävät. Koska lukuisat tiedelehtien toimittajat ennen meitä ovat käyneet läpi saman oppimisprosessin, koetamme olla veisaamatta täsmälleen samaa virttä, joka on vuosien varrella kaikunut monissa pääkirjoituksissa. Niinpä tästä pääkirjoituksesta muotoutui katsauksentapainen aikaisempiin kotimaisen tiedejulkaisemisen reunaehtoja käsitteleviin Alue ja Ympäristön pääkirjoituksiin, Versus-teksteihin ja muuhun aihetta käsittelevään aineistoon. Monissa pääkirjoituksissa on tuotu ansiokkaasti esiin suomenkielisen julkaisemisen merkitystä eri näkökulmista (Tynkkynen 2016; Semi & Nygren 2018; Sirviö & Laakso 2021). Lähdemme siitä, että tutkijayhteisön sisällä on varsin laaja yhteisymmärrys ja halu ylläpitää ja kehittää kotimaista tiedejulkaisemista. Tarvitaan lisää keskustelua siitä, miten ja millä ehdoilla tempu mahdollistetaan.

Alue ja Ympäristöä julkaisee Alue- ja ympäristötutkimuksen seura, tämän vuoden alusta yhdessä Yhteiskuntatieteellisen ympäristötutkimuksen seuran kanssa. Tieteellistä seuratoimintaa kantaa talkootyö, jonka puitteita on aina leimannut niukkuus (Häkli 2011; Lehtinen 2011; Kallio 2011; Kallio & Hyvärinen 2017; Late ym. 2022). Tieteellisten seurojen niukat tulot koostuvat lähinnä jäsenmaksuista sekä jäsenmäärän perusteella jaettavasta valtionavusta tieteelliseen julkaisutoimintaan. Pitkälti talkoovoimin tehdään myös useimpia seurojen julkaisemia kotimaisia tiedelehtiä, Alue ja Ympäristö mukaan lukien (Ilva & Lilja 2014; Mäenpää 2020). Akateemiseen vapaaehtoistyöhön motivoi halu mahdollistaa oman alan suomenkielinen tiedejulkaiseminen. Alue ja Ympäristön päätoimittajille maksetaan palkkiota 500 euroa vuodessa päätä kohti, miinus verot. Toimitussihteerille maksetaan 400 euroa ja taittajalle 1200 euroa vuodessa. Paperilehden paino- ja jakelukulut pois lukien lehteä tehdään siis 2600 euron vuosibudjetilla – eli suunnilleen yhden kansainvälisen artikkelin käsittelymaksua (APC) vastaavalla summalla. Tämän päälle tulevat satunnaiset,

esimerkiksi toimitusneuvoston työskentelyyn liittyvät kulut. Näistä lähtökohdista Alue ja Ympäristön saama Vuoden tiedelehti 2022 -palkinto tuntuu entistä merkittävämmältä. Pieninkin resurssien on mahdollista tehdä laadukasta, monipuolista ja kiinnostavaa tiedejulkaisua, mutta kuinka kauan? Miten voidaan varmistaa, että lehdelle löytyy sitoutuneita ja innostuneita tekijöitä myös jatkossa?

Vaikka resurssien niukkuus on yleisesti kotimaista tiedejulkaisukenttää yhdistävä tekijä, on lehtien taloudessa varsin suuria eroja (Ilva & Lilja 2014). Tiedekirjakustantamot ovat oma lukunsa, mutta tiukkaa on niilläkin, mistä kertoo Vastapainon toukokuussa toteuttama tukikampanja. Pieni osa kotimaisista tiedelehdistä on palkannut koko- tai puolipäiväisen toimittajan, mikä nostaa palkka- ja palkkiokulut yli 50 000 euroon vuodessa. Vuonna 2012 niin painettuna kuin rinnakkain avoimesti ilmestyvien lehtien palkka- ja palkkiokulut olivat keskimäärin noin 4500 euroa. Tarkastelluista lehdistä tusina selvisi vuosittain alle tuhannen euron palkkiokuluilla, talkoovoimin (mt., 42–43). Satunnaisina vertailukohtina Tieteessä tapahtuu ja Aikuiskasvatus -lehdillä on palkattu toimituspäällikkö ja Tieteessä tapahtuu -lehdellä lisäksi myös palkallinen (osa-aikainen) päätoimittaja. Kulttuurintutkimus-lehden (Jufo2) päätoimittajat hoitavat tehtävää korvauksetta. Joissakin lehdissä toimitussihteerille maksetaan tuntiperustaista palkkiota.

Toimitustyöstä maksettavien palkkioiden suuruus ei yleisesti ole missään suhteessa työmäärään. Ensimmäisen päätoimittajavuoden aikana on tullut selväksi, että tehtävä kävisi hyvinkin puolipäiväisestä työstä. Alue ja Ympäristö ei ole joidenkin muiden kotimaisten tiedelehtien lailla kärsinyt artikkelipulasta, vaan käsikirjoituksia tipahtelee journal.fi-alustan kautta tiuhaan tahtiin (myös Sirviö & Laakso 2021). Käsikirjoitusten vaatima toimituspanos vaihtelee: osa käsikirjoituksista on hyvin valmiita ja voidaan julkaista vertaisarvioinnin jälkeen melko pienin muutoksin, osa taas vaatii useamman arviointi- ja toimituskierroksen ja paljon teknistä toimitustyötä. Lehdellä on edelleen julkilausuttu, joskin epävirallinen tutkijakoulutustehtävä (ks. Pehkonen 2010; Lehtinen 2011; Vuolteenaho & Kallio 2011), mutta toisin kuin lehden alkutaipaleella, nyt suurin osa julkaistavista artikkeleista ei tule väitöskirjatutkijoilta (ks. myös Tynkkynen 2013). Käsikirjoituksia tarjoavat usein asemansa jo vakiinnuttaneet ja kansainvälistä tutkijanuraa tekevät kokeneet tutkijat, mikä kertoo osaltaan hyvää kotimaisen tiedejulkaisemisen arvostuksesta ja halusta viestiä tutkimuksesta kotimaiselle lukijakunnalle. Toimituksen näkökulmasta tutkijanuran pituus ja sisään tulevan käsikirjoituksen valmiusaste eivät välttämättä korreloi keskenään.

Jos toimitustyöstä ei julkaisevilla seuroilla olekaan mahdollista maksaa kummoisia palkkiota, tieteellistä toimitustyötä tekevillä on erilaisia järjestelyjä työnantajansa kanssa. Joidenkin on esimerkiksi ollut mahdollista sopia, että toimittamiseen voi käyttää yhden työpäivän viikossa tai tietyn tuntimäärän kuukaudessa. Alue ja Ympäristön nykyisistä päätoimittajista Minna on tehnyt toimitustyötä ensimmäisen puoli vuotta Itä-Suomen yliopiston projektitutkijana Akatemian lippulaivarahoituksella ja EU:n Horisontti-rahalla, voimatta kirjata toimitustyöhön käytettyjä tunteja mihinkään virallisesti näkyviin, koska rahoitusmuodot eivät sitä salli. Lehteä on siis tehty osin varastetulla ajalla. Tammikuun toimitustyön mahdollisti ansiosidonnainen työttömyyspäiväraha ja helmikuusta lähtien – muun työn ohessa – Koneen säätiön projektiapuraha sekä kymmenen prosentin työsuhde Lapin yliopiston Arktiseen keskuksen. Jatkuva tunne työajan käyttämisestä ”vääriin” asioihin on kuluttavaa. Myös Ossi on tehnyt toimitustyötä akateemisissa patkätösuosiaan rämpien, ensin Helsingin yliopiston Globaalin kehitystutkimuksen yliopistonlehtorin sijaisuuden ohessa ja vuoden alusta puolentoista vuoden yliopistotutkijan patkällä Ulkoministeriön DEVELOP2-rahoitusohjelmaan päässeen Trees for Development -projektin puitteissa. Viimeisimpään työsuunnitelmaan hän ilmoitti 150 tuntia eli hieman alle 10 prosenttia kokonaistyöajasta ”yhteiskunnallisiin tehtäviin”. Tämä on Ossin arvion mukaan varsin kohtalainen, mutta toimitustyön näkökulmasta niukka osuus.

Nykyiset kirjavat kotimaisten tiedelehtien rahoitusjärjestelyt saattavat osallistua kahden kerroksen tutkijakansalaisten tuottamiseen, jolloin osa tekee tiedejulkaisun toimitustyötä

täydellä palkalla ja toisaalla sama työ jää prekaarien pätkätöiden tehtäväksi vapaaehtois-pohjalta. Tällöin tieteellisen julkaisun toimittaminen näyttäytyy uhrauksena, joka ei monia tutkimusuralla olevia houkuttele. Pitkällä tähtäimellä tilanne saattaa hankaloittaa kotimaista tiedejulkaisutoimintaa, mikäli toimittajilla ei ole aikaa ja energiaa panostaa työhön. Lisäksi vaarana on, että tiedejulkaisujen toimittaminen muodostuu sukupuolittuneeksi akateemiseksi kotityöksi (ks. Järvinen & Mik-Meyer 2024). Kotimaista tutkimusta aiheesta ei taida olla, mutta kokemusperäinen arviomme on, että tiedetoimittamisen talkoissa on mukana enemmän naisia kuin miehiä. Tiedelehtien ja -seurojen taloudellinen niukkuus liittyy tietysti laajemmin yliopistojen taloustilanteeseen. Käytettävissä olevien palkkarahojen niukkuus ohjaa tutkijat kilpailemaan keskenään sen sijaan, että he tekisivät yhteistyötä ja organisoituisivat vastustamaan rakenteellisia ongelmia (Poutanen 2022). Uusliberaali yliopistopoliitiikka hallitsee hajottaen tutkijat prekaareiksi yksilöiksi, jotka kamppailevat keskenään tutkimusmaailmassa selviytyäkseen. Unelma vakipaikasta häämöttää porkkanana kepin päässä, mutta tavoittamattomissa, vaikka kuinka kiihdyttäisi vauhtia (Koivunen 2022).

Toimitustyö on mielekästä ja mukavaa; haluamme tehdä sen laadukkaasti ja huolella. On etuoikeus olla kätilöimässä eri aiheista tarjotuista käsikirjoituksista viimeisteltyjä tutkimusjulkaisuja. Olemme käyttäneet aikaa lehden linjan kirkastamiseen niin itsellemme kuin ulospäin ja uudistaneet lehden verkkosivuja ja kirjoittajaohjeita. Minna innostui toimitustyöstä niin kovasti, että kävi Tiedekustantajien liiton kehitetyn Tiedejulkaisemisen perusteet-kurssin. Sen parasta antia oli vaihtaa ajatuksia muiden kotimaisten tiedelehtien toimittajien kanssa ja kuulla eri lehtien käytännöistä. Samalle kurssille osallistui Alue ja Ympäristön taittaja Maija Toivanen, minkä myötä toimituksessa on resursseja lehden tekemiseen entistä ammattimaisemmin. Kollegoilta saatu oppi on kaksiteräinen miekka. Haluamme panostaa lehden kehittämiseen, mutta millä ajalla? Toimitustyöhön laitettu aika on pois omasta tutkimuksesta ja kirjoittamisesta – niistä tutkijaa eniten meritoivista asioista. Akateeminen selviytymiskamppailu heikentää varsinkin kriittisen, Alue ja Ympäristöäkin julkaisufoorumina käyttävän tutkimuksen voimaa. Talousniukkuudessa tutkijat keskittyvät uramahdollisuuksia parhaiten hyödyttävään tekemiseen sen sijaan, että pyrkisivät työllään ensisijaisesti hillitsemään yhä syvenevää ympäristötuhoa ja eriarvoisuuden kasvua ja kehittämään vaihtoehtoja. Prekaarit työsuhteet eivät mahdollista laajempaa ja syvempää vaikuttavuutta. Vuodenkahden rahoituspätkän alkupuolella pitää alkaa saman tien hakea uutta rahoitusta. Kuinka alas hyväksymisprosenttien tai vakityöläisten osuuden tulee laskea, jotta tutkijakansalaiset nousevat barrikadeille?

Verkostoitumista, viestintää, kokeiluja, keskustelua

Verkostoitumisen myötä Alue ja Ympäristö -lehti on mukana uusissa tiedeviestinnän kokeiluissa. Aikuiskasvatus-lehden toimituspäällikkö Terhi Kouvon kutsusta lähdimme mukaan tekemään tiedelehtien yhteistä nuorisoteemaista lukupiiriä, joka toteutettiin keväällä Tiedekustantajien liiton tuella (ks. Kouvo 2024). Muut mukana olleet tiedelehdet olivat Nuorisotutkimus ja Kulttuurintutkimus sekä kauttamme tutkimusta yleistajuistava Versus-verkkolehti. Lukupiiristä tehtiin podcast-sarja Poliitikasta-alustalle (Poliitikasta 2024). Lukupiirillä haluttiin kehittää kansalaisten tiedepääomaa ajatuksella ”tiede kuuluu kaikille” sekä vahvistaa kotimaisten tiedelehtien yhteistyötä. Lukupiiriä valmistellessa panimme merkille, että Alue ja Ympäristössä on viime vuosina julkaistu vähän tutkimusta, jossa nuoret olisivat keskeisesti esillä. Lukupiirikeskustelut olivat antoisia, mutta järjestelypanokseen nähden osallistujajoukko jäi vaatimattomaksi.

Niin ikään Aikuiskasvatus-lehden käytännöistä mallia ottaen järjestimme Alue ja Ympäristön teemanumeron 2/24 pohjalta tammikuussa lehden ensimmäisen julkistustilaisuuden (ks. Versus 2024), jolle päätimme vakiinnuttaa Jari Lyytimäen laseeraaman nimen Tutkimusmaistiaiset. Julkkareilla haluamme kannustaa pysähtymään tehdyn työn äärelle ja tehdä lehden numerosta numeron. Tilaisuus tarjoaa maistiaisia lehden sisällöstä

ja mahdollisuuden keskusteluun artikkeleiden teemoista (tätä peräänkuulutti jo mm. Kymäläinen 2009). Ensimmäiset verkossa järjestetyt maistiaiset onnistuivat palautteen perusteella hyvin. Teemanumero käsitteli oikeudenmukaista kestävyysmurrosta luonnonvarojen hallinnassa. Tutkija-alustuksia kommentoi Antonia Husberg Maaseutupolitiikan neuvostosta. Hän painotti tutkitun tiedon saavutettavuutta muun muassa virkamiehille ja päättäjille ja kannusti tutkijoita viestimään aktiivisesti. Keskustelu toi oivallisella tavalla esiin kotimaisen tiedejulkaisemisen merkityksen ja kotimaisista aiheista suomeksi kirjoittamisen tärkeyden. Alue ja Ympäristö -lehteä luetaan jo laajasti tutkijayhteisön ulkopuolella. Teemanumero osoitti vääräksi myös ajatuksen, ettei tiedelehtien pääkirjoituksia lue kukaan: vieraillevien toimittajien pääkirjoitus ”Oikeudenmukainen kestävyysmurros luonnonvarojen hallinnassa” (Weckroth ym. 2023) oli pitkään lehden luetuin juttu.

Erilaisiin tiedejulkaisujen kehittämishankkeisiin on mahdollista hakea rahoitusta muun muassa Tiedekustantajien liitolta. Jälkiviisaasti ajatellen meidän olisi tietenkin uusina päätoimittajina pitänyt tehdä lehden linjan, verkkosivujen ja kirjoittajaohjeiden kehittämisestä projekti, jolle olisimme hakeneet erillisrahaa. Samaan tapaan olisimme voineet esittää lanseeraamamme Tutkimusmaistiaiset erikseen rahoitettavana hankkeena – nyt me hölmöt ajattelimme intoa puhkuen sen menevän ”tässä samalla”. Projektirahoitus ei kuitenkaan ratkaise kotimaisen tiedejulkaisemisen rahoitusta kestävästi. Rahoituksen hakeminenkin työllistää, ja näemme että lehden rahoituksen turvaaminen on pikemmin julkaisevien seurojen kuin päätoimittajien tehtävä. Kun lehteä nyt julkaisee kaksi tieteellistä seuraa, olisi rahoituspohjan kehittäminen luonteva tapa rakentaa yhteistyötä Alue- ja ympäristötutkimuksen seuran ja Yhteiskuntatieteellisen ympäristötutkimuksen seuran välille. Niukkojen toimijaresurssien yhdistämisestä ei kuitenkaan automaattisesti seuraa runsautta.

Olemme pohtineet, millä tavoin käytämme Alue ja Ympäristön olemassa olevat resurssit mahdollisimman tehokkaasti hyväksi ja miten voisimme virtaviivaistaa prosesseja laadukkaasti julkaisutoiminnan ylläpitämiseksi. Eräs seikka on päätoimittajien kauden pituuden määrittäminen, mikä monessa tiedelehdessä on jo tehty. Päätoimittajan tehtävään on muuttuvassa työelämässä luultavasti helpompi sitoutua, kun tietää ennalta sitoumuksen pituuden. Sopivaksi kestoksi ehdotamme kolmea vuotta – ensimmäinen vuosi menee opetellessa, toisena vuonna voi kokemuksen pohjalta kehittää lehden toimintatapoja ja kolmantena vuonna kapulan voi siirtää saattaen seuraavalle päätoimittajalle. Mikään ei toki estäne toimimasta tehtävässä pidempäänkin – monien tiedelehtien päätoimittajat ovat tehneet tehtävässä pitkiä kunniakkaita uria. Olemme myös pohtineet toimituskunnan koon kasvattamista; tällä hetkellä lehden käytännön toimitustyöstä vastaa kaksi päätoimittajaa. Joissain tiedelehdissä saattaa tekstejä käsitellä yli kymmenpäinen toimituskunta. Niukkojen resurssien tilanteessa on ehkä kuitenkin helpompaa käsitellä tekstit kaksin kuin organisoida laajemman toimituskunnan yhteydenpitoa ja työnjakoa. Alue ja Ympäristön päätoimittajien tukena on kuusijäseninen toimitusneuvosto, joka on erinomainen alusta keskustella lehden kehittämisestä mutta ei ole mukana toimitustyön arjessa.

Yksi tapa tehdä näkyväksi lehdessä tehtyä laatutyötä voisi olla julkaisufoorumiluokan korotus. Olemme keskustelleet, millä edellytyksillä lehti voisi perustellusti tavoitella Jufo2-statusta. Luokituksen tieteenalaperustaisuus voi olla ongelmallista monitieteiselle lehdelle; tason 2 suomenkielisten julkaisukanavien kriteerinä on, että ”*julkaisusarjojen oltava oman tieteenalansa [...] tutkimusta laaja-alaisimmin kattavia koko alan kansallisen tiedeyhteisön käyttämiä julkaisukanavia*” (Julkaisufoorumi 2023). Toisaalta kriteerit painottavat laaja-alaisuutta, mihin Alue ja Ympäristön osalta voidaan tukevasti vedota. Yhteiskuntatieteellinen ympäristötutkimus on toki myös siinä määrin vakiintunut, että se on mukana Suomen Akatemian tutkimusalaluokituksessa (päiväämätön), ja Alue ja Ympäristö on kiistatta tärkein kotimainen kriittisen, teoreettisesti motivoitun ihmismaantieteen, aluetieteen ja yhteiskunta- ja ihmistieteellisen ympäristötutkimuksen julkaisukanava (ks. myös Tynkkynen 2013). Alue ja Ympäristön kenties keskeisin ”kilpakumppani” on maantieteen aikakauskirja Terra, joka on luokiteltu Julkaisufoorumin tasolle 2. Etenkin aluetieteen tutkimuksen

osalta lehdistä on selkeistä profileistaan huolimatta jonkin verran päällekkäisyyttä. Terran etuna Jufo-arvioinnissa on ollut muun muassa se, että lehti on indeksoitu Scopuksessa – vastaava prosessi on Alue ja Ympäristön osalta käynnissä. Emme halua nähdä tilannetta jonkinlaisena nollasummapelinä, jossa vain toinen lehdistä mahtuisi Jufo2-tasolle, vaan kehitymme rinnan ja yhteistyössä. Muita Jufo2-luokiteltuja kotimaisia julkaisuja, joihin alan tutkijat kirjoittavat, ovat ainakin Hallinnon tutkimus, Kasvatus, Kulttuurintutkimus, Media ja viestintä, Poliittika, Sosiologia sekä Yhteiskuntapolitiikka.

Harmillisesti mahdollinen Jufo-luokituksen korotuskin on toimitustyön näkökulmasta kaksipiippuinen juttu. Korotuksen myötä lehden suosio julkaisukanavana ja siten tarjottavien käsikirjoitusten määrä saattaisi kasvaa, koska lehti tarjoaisi tutkijalle samanarvoisen julkaisumeriitin kuin moni kansainvälinen julkaisukanava. Näin kävi mm. Media ja viestintä -lehdessä sen noustua Jufo2-tasolle (Mäenpää 2020). Millä resursseilla toimituksessa käsittelemme lisääntyneen käsikirjoitustarjonnan? Kyse ei ole pelkästään käsikirjoitusten määrästä, vaan olisi tarpeen entisestään kirkastaa lehden linjaa: mitä ja paljonko julkaisemme, mitä joudumme hylkäämään? Pitäisikö vuodessa ilmestyä neljä numeroa? Vaikka kirjoitukset julkaistaan ennakkoon verkossa niiden valmistuttua, on numeron kokonaisuudessa oma työnsä. Jatkuvasti ilmassa on kysymys, kuinka kauan painettu lehti halutaan säilyttää avoimen sähköisen julkaisun rinnalla, ja kuinka pitkään ylipäätään kotimaisetkaan tiedelehdet ilmestyvät numeroperustaisesti. Painetusta lehdestä on toistaiseksi haluttu pitää kiinni, sillä se toimii käyttöliittymänä erinomaisesti vaikkapa kirjastossa tai työpaikan kahvihuoneessa, ja lehteä selaillessa saattaa tulla lukeneeksi sellaistaakin, mitä ei sähköisessä täsmälukemisessa huomaisi. Alue ja Ympäristö sai kiitosta ulkoasustaan Vuoden tiedelehti -palkinnon yhteydessä ja pidämmekin painettua lehteä arvokkaana fyysisenä esineenä.

Tiedelehden tekemisen kestävyudessa tai kestävämmyydessä on kyse myös toimittajien oman työn organisoinnista. Jämpimpi ihminen määrittää itselleen käytettävissä olevan ajan ja ajankohdan toimitustyölle. Uutena innostuneena päätoimittajana toimitustyölle tulee antaneeksi aikaa kenties enemmän kuin on tarpeen. Kirjoittajia ei vapaaehtoispuhjalta toimittaessa liene syytä totuttaa ”liian” hyvään palveluun ja siihen, että toimituksesta tulee vastaus saman tien – vaikka ketteryys ja mahdollisuus yksilöllisiin prosesseihin ovat pienen kotimaisen lehden vahvuuksia. Kirjoitimme ensimmäisessä pääkirjoituksessamme (Ollinaho & Santaola 2023) kuinka haluamme edesauttaa osaltamme erityyppisten rauhoittumisen käytänteiden vahvistumista akatemiassa. Helpommin sanottu kuin tehty, mutta tätä kohti kuljemme ja kannustamme kulkemaan, paineistetussa toimintaympäristössä.

Esitetyt rahoitusmallit eivät mahdollista palkallista toimitustyötä

Toimitusprosessi tieteellisissä lehdissä on sama riippumatta siitä, ilmestyykö lehti maksullisena painettuna lehtenä vai avoimesti, ja tehdäänkö sitä talkoovoimin vai palkalla. Tästä näkökulmasta tuntuukin kummalliselta, että avoimeen julkaisemiseen siirryttäessä on oltu huolestuneita valtionavustuksen laskusta painokulujen poistuessa, mutta vapaaehtoisuuteen nojaava toimitustyö todetaan jonkinlaisena luonnonlakina ilman, että tilanteen muuttamiseksi esitetäisi ehdotuksia. Tieteellisten seurain valtuuskunnan (TSV) avoimen julkaisemisen tueksi tarjoama journal.fi-alusta helpottaa toimitusprosessin ja aineistojen hallintaa, mutta ei vähennä toimituksen työmäärää ja muun muassa yhteydenpitoon, käsikirjoitusversioiden lukemiseen ja kommentointiin, vertaisarvioinnin järjestämiseen ja editointiin käytettyä aikaa. Toistaiseksi toimitusprosessia ei voi ulkoistaa tekoälylle.

TSV selvitti kotimaisen avoimen tiedejulkaisemisen rahoitusmahdollisuuksia jo kymmenen vuotta sitten. Raportissa todettiin, että ”*kaiken kaikkiaan kotimaisten lehtien talous on varsin niukka, mikä yhdessä toimittajien sivutoimisuuden kanssa on hidastanut lehtien kehitystä verrattuna kansainvälisiin lehtiin*” (Ilva & Lilja 2014, 44). Johtopäätöksissä otettiin kantaa talkootyönä tehdyn julkaisutoiminnan kestävyuteen: ”*Ei kuitenkaan voida olettaa, että esim. lehtien toimitus- tai taitotyötä tehdään pelkästään vapaaehtoisuutena ilman palkkaa*” (mt., 64).

TSV:n rahoitusehdotuksessa lehtikohtaiseksi rahoitustarpeeksi laskettiin 10 000 euroa vuodessa. Eситetty rahoitustarve perustuu nykymalliin, jossa lehtiä toimitetaan suurelta osin talkootyönä nimellisin korvauksin. Kotimaisen tieteellisen julkaisuutoiminnan kehittäminen palkattujen toimittajien suuntaan lisäisi julkaisuutoiminnan kustannuksia oleellisesti ja saattaisi TSV:n mukaan johtaa lehtien määrän merkittävään laskuun (Ilva & Lilja 2014, 64).

Kotimaisen tiedejulkaisemisen rahoituksen turvaamiseksi on keskusteltu monista erilaisista rahoitusmalleista, joista kaikilla on omat vahvuutensa ja heikkoutensa. Kansainvälisissä tiedelehdissä yleisesti käytössä olevia kirjoittajamaksuja on pidetty hankalana tapana rahoittaa kotimaisia tiedelehtiä, koska maksut saattaisivat tutkijat eriarvoiseen asemaan (mm. Tynkkynen & Kallio 2015). Suomessa kirjoittajamaksu on käytössä vain muutamassa kansainväliselle tiedeyhteisölle suunnatussa julkaisussa. Valtionavussa ja julkaisevan seuran omassa tuessa ei ole rahoituslähteinä nähty kasvattamisen varaa. Joitakin kotimaisia tiedelehtiä toimitetaan jonkin muun taustaorganisaation, kuten yliopiston ainelaitoksen tai tutkimuslaitoksen tuella, mutta tieteenalasta riippuen sama malli ei toimi kaikille tiedelehdille, ja niukkuutta on jaossa näilläkin tahoilla. Ilmoitusmyynti on yksi mahdollinen, tieteenalasta riippuen verraten vähän käytetty tulonlähde. Pohdinnassa on ollut myös eri rahoittajien kontribuutioista koostuva konsortiopohjainen tuki, jonka hallinnoinnin kustannukset saattaisivat kuitenkin muodostua suuriksi (Ilva & Lilja 2014).

Tieteellisten seurain valtuuskunta julkaisi viimeisimmän ehdotuksen avointen kotimaisten tiedelehtien rahoitukseksi syksyllä 2023 (TSV 2023). Sen mukaan valtionavun ja seurojen omarahoituksen lisäksi luontevin rahoittajataho ovat tutkimusorganisaatiot eli artikkelita julkaisevien tutkijoiden työnantajat. Ehdotuksen mukaan tutkimusorganisaatiot rahoittaisivat avointa kotimaista julkaisemista artikkelien määrän perusteella, 700 euron summalla per A1- eli vertaisarvioitu tutkimusartikkeli. Mallin ulkopuolelle jäisivät vertaisarvioituidut katsaukset ja muut kotimaisissa tiedelehdissä julkaistavat tekstit (eli iso osa toimitustyöstä). Rahoitusmalli ei tekisi eroa Jufo1- ja Jufo2-luokiteltujen julkaisujen välillä. Uusi ehdotettu avoimuustuki hallinnoitaisiin TSV:n kautta nykyisen valtionavun tapaan, eli tutkimusorganisaatiot maksaisivat (OKM:ltä saamastaan rahasta) julkaisemiaan artikkelita vastaavan summan TSV:lle. Esimerkkilaskelmana Alue ja Ympäristössä julkaistiin vuonna 2023 yksitoista vertaisarvioitua artikkelita, jolloin lehti voisi uudessa mallissa saada 7700 euroa avoimuustukea. Tämä mahdollistaisi isompien palkkioiden maksamisen lehden toimituskunnalle, mutta ei edes osa-aikaisen toimittajan palkkaamista.

Yliopistojen vuonna 2013 voimaan tulleen rahoitusmallin myötä 13 prosenttia yliopistojen valtiolta saamasta rahoituksesta perustuu julkaisujen määrään ja julkaisukanavien ja julkaisutyyppien perusteella määriteltyyn laatuun, eli Jufo-luokitukseen (Ilva & Lilja 2014). Suomenkieliset tieteelliset lehdet tuottavat merkittävän osan yliopistojen perusrahoituksesta. Esimerkiksi vuonna 2023 Alue ja Ympäristössä julkaistut tekstit tuottivat julkaisupisteet rahaksi muuttaen kirjoittajien organisaatioille yhteensä noin 76 000 euroa. Jos lehti olisi luokiteltu Jufo2-luokkaan, olisi summa noin 208 000 euroa. On perusteltua kysyä, mikä on yliopistojen vastuu kotimaisen tiedekustantamisen jatkuvuudesta. Katsotaanko kotimaisen tiedelehden toimittamisen kuuluvan tutkijan tehtäviin?

On jokseenkin tympeää käyttää pääkirjoitustila kotimaisen tiedejulkaisemisen reunaehdoista ruikuttamiseen. Tämän kirjoituksen viesti ei ole yksioikoisesti ”lisää rahaa meille, kiitos”. Kuten Avoimen tieteen (2022) selvityksessä rahoitusmalleista todetaan, ”[k]yse ei kuitenkaan ole pelkästään rahoitusmallista vaan laajemmasta toimintakehyksestä, jonka puitteissa kotimaisten tiedelehtien avoin ja laadukas julkaiseminen on realistista.” Laadukas tiedejulkaiseminen vaatii aikaa, eikä aikaa saa lisää rahalla – paitsi jos rahoitus on sellaisella tasolla, että se mahdollistaa muusta työstä irtautumisen. Ei ole kyse vain rahasta, vaan laajemmin arvostuksesta. Kotimaisen tiedelehden toimittamista ei nykyisellään pidetä meriittinä (Linna ym. 2023), joka katsottaisi eduksi vaikkapa rekrytoinneissa. Rahoitusmallin lisäksi onkin keskusteltava siitä, miten kotimaisen tiedejulkaisun tekemisen arvostusta voidaan lisätä, muutenkin kuin juhlapuheissa.

Lehtien toimitustyön arvostus näkyviin!

Kotimaisen tiedejulkaisemisen kentällä lehdestä riippuen toimituspäällikön, toimitussihteerin ja taittajan tehtävistä maksetaan yleensä korvaus. Tämä on sikäli perusteltua, että tehtävät ovat luonteeltaan enemmän teknisiä eikä niiden ajatella tuottavan samalla lailla tieteellistä meriittiä kuin päätoimittajuuden. Esimerkiksi taittotyö vaatii erityisosaamista, josta on kohtuullista maksaa korvaus. Päätoimittajan ja toimituskunnan muiden jäsenten työn ajatellaan olevan luonteeltaan sellaista, että se kuuluu yliopiston ”kolmanteen tehtävään” ja sopii siksi korvauksetta tai nimellisellä korvauksella oman työn ohessa tehtäväksi. Tehtävä tarjoaa toki monipuolista osaamista, verkostoja ja näköalapaikan monitieteiseen tutkimusalaan. Nämä ovat asioita, jotka voisivat toimia motivaation lähteinä erityisesti nuorille tutkijoille. Koska vertaisarviointitunnuksen käytön ehtona on, että arvioijat ovat väitelleitä tai vastaavan asiantuntemuksen omaavia, on se edellytys myös tiedelehden toimittajalle. Etenkin päätoimittajien on hyvä olla jo tutkijanurallaan pidemmälle ehtineitä, jotta voivat tehdä toimituksellisia päätöksiä riittävällä kokemuksella, näkemyksellä ja arvovallalla.

Muutama vuosi sitten käytiin vilkasta keskustelua luovien alojen työehdoista ja työstä saatavasta korvauksesta. Luovan työn tekijät toivat esiin, kuinka heille usein tarjotaan työsuorituksen vastineeksi ”näkyvyyttä” rahan sijaan (ks. esim. Saveljeff 2020). Keskustelun synnyttämän liikehdinnän pohjalta syntyi muun muassa Reilun taiteen manifesti (<https://reiluntaiteenmanifesti.fi>), joka painottaa reilun palkkion maksamista luovasta työstä. Harrastukset ovat asia erikseen. Tuntuu siltä, että vastaava keskustelu on vielä käymättä kotimaisen tiedejulkaisemisen osalta. Ei voi olla niin, että laadukas tiedejulkaiseminen pohjautuu omalla ajalla harrastuspohjalta tehtyyn toimitustyöhön. Eikä voi olla niinkään, että toisten julkaisumeriitit on revitty toisten selkänahasta.

Kotimaisen tiedejulkaisemisen arvostusta pyrkivät osaltaan lisäämään erilaiset palkinnot. Suomen tiedekustantajien liitto on jakanut vuodesta 2020 Vuoden tiede-editoripalkinnon kotimaisen tieteellisen toimitustyön esiin nostamiseksi. Vuoden tiede-editorina 2022 palkittiin Ani Kuusjärvi Gaudeamuksesta ja vuonna 2023 Suomalaisen Lääkäriseuran julkaiseman Duodecim-lehden päätoimittajana toiminut Annikka Kalliokoski. Kollegiaalista iloa palkinnoista himmentää se, että molemmat ovat työskennelleet tehtävässään palkalla, jolloin edellytykset toimitusprosessien ja työn kehittämiseen ovat aivan toisenlaiset kuin tehtävää muun työn ohessa vapaaehtoisuudeltaan hoitavilla. Palkittujen joukossa on toki myös Riikka Lämsä, joka on toiminut Sosiaalilääketieteellisen aikakauskirjan päätoimittajana vapaaehtoisuudeltaan – palkatun toimitussihteerin tuella. Vuoden tiede-editorin ja Vuoden tiedelehti -palkinnon lisäksi merkittävä on Koneen säätiön vuosittain jakama Vuoden tiedekynä -palkinto suomenkieliselle tiedeartikkelille. Vuonna 2021 palkittiin Pieta Hyvärisen artikkeli ”Sienestystä pohjoisilla puupelloilla” (Hyvärinen 2020) julkaistiin Alue ja Ympäristössä, mikä sekkin osaltaan kertonee lehden toimitus- ja arviointiprosessien laadusta. Lopullisen julkaisun laatu on kirjoittajien, arvioijien ja toimittajien yhteistyön tulosta.

Kertaluonteiset palkinnot voivat tuoda arvostusta, mutta tiedelehden toimittamisen jatkuvuutta ei rahapalkintokaan ratkaise kestävästi. Alue ja Ympäristön saama palkintoraha on vielä osin käyttämättä, koska rahan lisäksi toimintaa rajoittavat henkilöresurssit. Ideoita rahan käyttämiseen on, mutta niiden toteuttaminen vaatii aikaa tieteellisissä seuroissa ja lehden parissa toimivilta. Voisimme tietysti ehdottaa rahasta päätoimittajien, toimitussihteerin ja taittajan palkkioihin korotusta, mutta summa olisi nopeasti syöty.

Edeltävästä tilannekatsauksesta kotimaisen tiedejulkaisemisen reunaehtoihin on tehtävissä myös toisenlainen, voimauttavampi luenta. Siinä kotimaisten tiedelehtien toimittamisen parissa puuhaavat näyttäytyvät aikamoisina epeleinä, Robin Hoodin kaltaisina hahmoina (tai ”tiedekustantamisen intiaaneina”, ks. Makkonen ym. 2014), jotka onnistuvat näpistämään aikaa ja resursseja institutionaalisista rakenteista mahdollistaakseen kotimaisen tiedejulkaisutoiminnan kehitystä. Tässä kehyksessä keskustelu rahasta

asettuu hiukan rahvaanomaiseksi sivuseikaksi, koska tekemistä motivoi pyrkimys suomenkielisen sivistyksen ja tieteenlukutaidon ylläpitämiseen ja kehittämiseen. Tiedejulkaisujen toimittajat eivät ole systeemin uhreja vaan valitsevat aktiivisesti toisin, pyrkien omalla toiminnallaan rakentamaan sellaista akatemiaa, jossa aika- ja julkaisupaineen tilalle keskeiseksi nousee merkityksellinen yhteisöllinen tekeminen. Näissä pyrkimyksissä emme ole yksin, vaan vastarinnan pesäkkeitä on kaikkialla; voimme tukeutua esimerkiksi Isabelle Stengersin (2018) hitaan tieteen manifestiin (ks. myös mm. Kopra 2015). Tämä luenta on jatkuvasti vaarassa jäädä tuottavuuspuheen jalkoihin ja vaatii sinnikästä esiin nostamista.

Yliopistojen tulosohjausmalli on saanut aikaan sen, että yliopistoissa ei juuri muusta puhutakaan kuin rahasta. Akateemisessa kapinahengessä myös tutkijoiden suhdetta rahaan voisi olla syytä kyseenalaistaa ja tarkastella kriittisesti. Raha näyttäytyy konkreettisenä ja talouden lakeja seuraavana, vaikka ne itse asiassa riippuvat yleisistä uskomuksista (Mellor 2019). Rahasta on tullut edellytys hyvälle elämälle, niin sanottu arjen rakenteellistaja, ja se otetaan yleisesti annettuna (Ollinaho & Arponen 2020). Raha ei kuitenkaan ole mikään absoluuttinen arvon mitta ja nykyjärjestelmässä sitä voidaan nyhjäistä tyhjästä: velkaa myöntäessään pankit luovat uutta rahaa (Werner 2014). Rahaa on mahdollista luoda sinne missä sitä tarvitaan ja poistaa sieltä missä se kannustaa ongelmalliseen toimintaan (Olk ym. 2023) – rahan oikkuihin ei ole välttämätöntä sopeutua. Niukkuus on keinotekoista, ei luonnonlaki (Järvensivu 2016). Kyse on poliittisista päätöksistä. Kotilaisen ja Patomäen (2023) mukaan yhteiskuntatieteilijät (pois lukien taloustieteilijät) ovat vältelleet huomionsa keskittämistä kysymyksiin taloudesta ja rahasta. Rahan luonteen ymmärtäminen sosiaalisesti rakentuneena voi auttaa hahmottamaan muutoksen mahdollisuuksia myös talkootyölle nojaavassa tiedejulkaisemisessa.

Ei ole näköpiirissä, että kotimaisen tiedejulkaisemisen rahoitus nousisi tasolle, joka mahdollistaisi kokopäiväisen ammattimaisen toimitustyön. Kunniakkaan vapaaehtoisuuteen nojaavan kotimaisen julkaisuperinteen valossa ammattimainen toimitustyö ei kenties ole toivottavaakaan. Toimitustyö on oma ammatinsa ja vaatii omat tietotaitonsa. Hyvä tutkija ei automaattisesti ole hyvä toimittaja – mutta voi sellaiseksi halutessaan kasvaa. Tiedelehden toimittamisen on hyvä tapahtua tiiviissä kytköksessä tutkimusyhteisöön ja sille on tehtävä tilaa. Jotta kotimainen tiedejulkaiseminen saadaan kestäväälle pohjalle, on sen arvostusta nostettava. Miten tempu tehdään? Kaikkien meidän, jotka olemme mukana tiedelehden toimitustyössä, on pidettävä siitä meteliä ja vaadittava esimerkiksi kehityskeskusteluissa työajan varaamista toimitustyöhön. Tiedekustantajien liitto on käynnistämässä syksyllä kampanjan vertaisarvioijien tekemän työn näkyväksi tekemiseksi. Tämä on tietenkin paikallaan, mutta lehtien toimittajien työ ansaitsee oman kampanjansa. Vertaisarvioija lukee yksittäisiä käsikirjoituksia – hyvänä peukalosääntönä vähintään saman verran kuin itse julkaisee. Tiedelehden päätoimittajien käsien kautta kulkevat kaikki lehdessä julkaistavat tekstit – useamman kerran – ja lisäksi työtä vaativat myös julkaisematta jäävät tekstit. Moni kirjoittaja muistaa artikkelin lopussa kiittää nimettömiä vertaisarvioijia, mutta emme me tiedelehden toimittajtkaan kiitoksista pahastu, etenkin silloin kun panoksemme tekstin valmiiksi saattamiseen on ollut huomattava. Kotimainen tieteellinen julkaisuautoiminta voi kukoistaa vain, jos toimitustyö koetaan uran ja meritoitumisen kannalta merkittävänä – tässä tarvitsemme liittolaisiksi yliopistoja ja tutkimusrahoittajia.

Lähteet

Avoin tiede (2022) Ehdotukset uusiksi täydentäviksi rahoitusmalleiksi kotimaisille tieteellisille kausijulkaisuille välittömän avoimuuden mahdollistamiseksi. Avoimen tieteen ja tutkimuksen kansallisen ohjausryhmän asettaman työryhmän loppuraportti. <https://avointiede.fi/sites/default/files/2022-10/Loppuraportti-rahoitusmalliehdotukset-1022_0.pdf>.

Hyvärinen, P. (2020) Sienestystä pohjoisilla puupelloilla: metsien moninaiset taloudet ja plantaasiosentrismin ongelma. *Alue ja Ympäristö* 49(2) 22–43. <https://doi.org/10.30663/ay.97101>

- Häkki, J. (2011) Miten minusta tuli tutkija? *Alue ja Ympäristö* 40(2) 77–78. <<https://aluejaymparisto.journal.fi/article/view/64707>>.
- Ilva, J. & Lilja, J. (2014) Kotimaiset tieteelliset lehdet ja avoin julkaiseminen: selvitys mahdollisista rahoitusmalleista. *Tieteellisten seurain valtuuskunnan verkkojulkaisuja* 2. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-5995-09-1>
- Julkaisufoorumi (2023) Luokitteluperusteet. Päivitetty 10.3.2023. <<https://julkaisufoorumi.fi/fi/arvioinnit/luokitteluperusteet>>.
- Järvensivu, P. (2016) *Rajattomasti rahaa niukeudessa*. Like Kustannus.
- Järvinen, M. & Mik-Meyer, N. (2024) Giving and Receiving: Gendered Service Work in Academia. *Current Sociology*, ennakkopublication. <https://doi.org/10.1177/00113921231224754>
- Kallio, K. P. (2011) Kaksikymmentä vuotta Alue ja Ympäristö -lehteä. *Alue ja Ympäristö* 40(2) 72–74. <<https://aluejaymparisto.journal.fi/article/view/64710>>.
- Kallio, K. P. & Hyvärinen, P. (2017) Julkea keskustelunavaus tiedejulkaisemisen murroksesta. *Versus* 27.4.2017. <<https://www.versuslehti.fi/kriittinen-tila/julkea-keskustelunavaus-tiedejulkaisemisen-murroksesta/>>.
- Koivunen, T. (2022) Prekaari opettajuus ja julma optimismi. Teoksessa E. Laakkonen, T. Sotkasiira, I. Lehto & M. Heikkilä (toim.) *Haavoilla – käsite ja kokemus: Aikuiskasvatuksen näkökulmia rikkoiviin elämäntilanteisiin*. Jyväskylän yliopisto. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-9423-5>
- Kopra, S. (2015) Liukuhihnatyöt julkaisutehtaassa? Kirja-arvio. *Alue ja Ympäristö* 44(1) 88–89. <<https://aluejaymparisto.journal.fi/article/view/64846>>.
- Kotilainen, K. & Patomäki, H. (2023) Helsingin lähestymistapa globaaliin poliittiseen talouteen: Pluralistinen talusteoria, kriittinen tieteellinen realismi ja metodologinen globalismi. *Poliittinen talous* 11(2). <https://doi.org/10.51810/pt.140964>
- Kouvo, T. (2024) Kotimaisten tiedelehtien lukupiiri avaa näkyviä nuoruuteen. Kvs-säätiö 29.01.2024. <<https://kansanvalistusseura.fi/ajankohtaista/kotimaiset-tiedelehdet-avaavat-keskustelun-nuoruudesta-ymmarrus-yhteiskunnasta-syvenee-lukupiirissa/>>.
- Kymäläinen, P. (2009) Vertaisarvioinnin hyödyistä ja haasteista. *Alue ja Ympäristö* 38(1) 1–2. <<https://aluejaymparisto.journal.fi/article/view/64355>>.
- Late, E., Pölonen, J. & Pylvänäinen, E. (2022) Kuka kuuluu tieteelliseen seuraan? Raportti tieteellisten seurojen jäsenistökyselyn tuloksista. *Tieteellisten seurain valtuuskunnan verkkojulkaisuja* 13. <https://doi.org/10.23847/tsv.433>
- Lehtinen, A. (2011) Alue ja Ympäristö -lehti: talkoita, tutkijakoulutusta ja tapaustutkimuksia. *Alue ja Ympäristö* 40(2) 75–77. <<https://aluejaymparisto.journal.fi/article/view/64706>>.
- Linna, A-K., Pylvänäinen, E. & Pölonen, J. (2023). Avoimen julkaisemisen timanttinen tulevaisuus. 15.2.2023. <<https://julkaisufoorumi.fi/fi/ajankohtaista/avoimen-julkaisemisen-timanttinen-tulevaisuus>>.
- Makkonen, T., Seppä, T., Rantanen, P. & Valkonen, J. (2014) Tiedekustantamisen intiaanit. Teoksessa Muhonen, R. & Puska, H-M. (toim.) *Tutkimuksen kansallinen tehtävä* 35–50. Vastapaino, Tampere.
- Mellor, M. (2019) *Money: Myths, truths and alternatives*. Policy Press.
- Mäenpää, J. (2020) Tieteen talkoolaiset. *Media & viestintä: kulttuurin ja yhteiskunnan tutkimuksen lehti* 43(1) i-iii. <<https://journal.fi/mediaviestinta/article/view/91077>>.
- Olk, C., Schneider, C. & Hicel, J. (2023) How to pay for saving the world: Modern Monetary Theory for a degrowth transition. *Ecological Economics* 214 107968. <https://doi.org/10.1016/j.ecolecon.2023.107968>
- Ollinaho, O. & Arponen, V. (2020) Incomegetting and Environmental Degradation. *Sustainability* 12(10) 4007. <https://doi.org/10.3390/su12104007>
- Ollinaho, O. & Santaoja, M. (2023) Timantista avointa julkaisutoimintaa. *Alue ja Ympäristö* 52(1) 2–3. <https://doi.org/10.30663/ay.131106>
- Pehkonen, S. (2010) Julkaisutemppu ja kuinka se tehdään. *Alue ja Ympäristö* 39(1) 1–2. <<https://aluejaymparisto.journal.fi/article/view/64390>>.
- Politiikasta (2024) Tiedelehtien lukupiiri. <<https://politiikasta.fi/tag/tiedelehtien-lukupiiri/>>.
- Poutanen, M. (2022) Kilpailukulttuuri valtaa alaa suomalaisissa yliopistoissa. *Politiikasta* 28.10.2022. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:tuni-202301031066>
- Saveljeff, A. (2020) Näkyvyyttä leivän päälle? Pääkirjoitus. *Meteli* 6.10.2020. Teatteri- ja mediatyöntekijöiden liitto. <<https://www.teme.fi/fi/meteli/paakirjoitus/>>.
- Semi, J. & Nygren, N. (2018) Julkaistaan suomeksi? *Alue ja Ympäristö* 47(1) 1–2. <https://doi.org/10.30663/ay.73000>
- Sirviö, H. & Laakso, S. (2021) Rakkaudesta lajiin: suomen asema tieteen kielenä on vapaachoistyön varassa. *Alue ja Ympäristö* 50(1) 1–3. <https://doi.org/10.30663/ay.109075>
- Stengers, I. (2018) *Another science is possible: A manifesto for slow science*. Polity Press.
- Suomen Akatemia (päiväämätön) Tutkimuslaluokitus. <<https://www.aka.fi/tutkimusrahoitus/hae-rahoitusta/nain-haet-rahoitusta/ohjekemisto/tutkimuslaluokitus/>>.

- TSV (2023) Ehdotus avointen kotimaisten tiedelehtien rahoitukseksi. Tieteellisten seurain valtuuskunta 21.8.2023. <<https://www.tsv.fi/fi/uutiset/ehdotus-avointen-kotimaisten-tiedelehtien-rahoitukseksi-kommentoitavana>>.
- Tynkkynen, N. (2013) Mennyt ja tulevaa. *Alue ja Ympäristö* 42(1) 1–2. <<https://aluejaymparisto.journal.fi/article/view/64762>>.
- Tynkkynen, N. (2016) Tieteen kielipe(ä)liä ja -politiikkaa. *Alue ja Ympäristö* 45(1) 1–3. <<https://aluejaymparisto.journal.fi/article/view/60677>>.
- Tynkkynen, N. & Kallio, K. P. (2015) Avoimesti teidän, laadusta tinkimättä. *Alue ja Ympäristö* 44(1) 1–3. <<https://aluejaymparisto.journal.fi/article/view/64829>>.
- Vuolteenaho, J. & Kallio, K. P. (2011) Kanta-aottava alue- ja ympäristötutkimus, nyt! *Alue ja Ympäristö* 40(2) 71–72. <<https://aluejaymparisto.journal.fi/article/view/64702>>.
- Versus (2024). Videotallenne: Alue ja Ympäristö -lehden Tutkimusmaistiaiset 26.4.2024. <<https://www.versuslehti.fi/videot/videotallenne-alue-ja-ymparisto-lehden-tutkimusmaistiaiset/>>.
- Weckroth, M., Sorvali, J., Lonkila, A., & Lyytimäki, J. (2023) Oikeudenmukainen kestävyysmurros luonnonvarojen hallinnassa. *Alue ja Ympäristö* 52(2) 1–4. <https://doi.org/10.30663/ay.141858>
- Werner, R. A. (2014) Can banks individually create money out of nothing? — The theories and the empirical evidence. *International Review of Financial Analysis* 36 1–19. <https://doi.org/10.1016/j.irfa.2014.07.015>